

ФАРМАЦИЯ КАЗАХСТАНА

#1 ЯНВАРЬ-ФЕВРАЛЬ 2021 Г.

ФАРМАЦИЯ И КЛИНИЧЕСКАЯ ФАРМАКОЛОГИЯ

Крем "Финотерб"
при лечении
грибковых заболеваний кожи

КЛИНИЧЕСКАЯ МЕДИЦИНА

Новые технологии в лечение
гидроцеле у взрослых
и детей

ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЕ

Нужно ли развивать
фито-рынок Казахстана?

ТЕХНОЛОГИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА

Ziziphora clinopodioides lam.
Перспективті дәрілік түрінің
ерекшеліктері және таралуы

Ежемесячное издание для работников органов управления здравоохранением, в том числе фармацевцией, врачей, провизоров, фармацевтов и широкого круга специалистов, работающих в сфере обращения лекарственных средств, изделий медицинского назначения и медицинской техники, сотрудников медицинских вузов и колледжей.

Журнал входит в Перечень изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан для публикации результатов научной деятельности, индексируется в РИНЦ.

ОСНОВНЫЕ РАЗДЕЛЫ:

- Законы и нормативные правовые документы, регламентирующие сферу обращения лекарственных средств.
- Актуальная информация о лицензировании, регистрации, сертификации и стандартизации лекарственных средств, оперативные материалы Фармакологического и Фармакопейного центров Минздрава РК.
- Анализ фармацевтического рынка республики и стран СНГ, тенденций и проблем его развития.
- Новости медицины и фармации, клинической фармакологии, поиск, исследования и эксперименты в области разработки и создания новых эффективных медицинских препаратов, в том числе отечественного производства.
- Мнение специалистов и экспертов о лекарственных препаратах, презентация фармацевтических и медицинских компаний и их продукции, а также широкое освещение практической деятельности аптечных организаций и медицинских центров.
- Материалы по истории медицины и фармации республики.
- Консультации специалистов по вопросам, касающимся фармации, регистрации и перерегистрации лекарственных средств, медицинской техники и изделий медицинского назначения.

ТАРИФЫ НА РАЗМЕЩЕНИЕ РЕКЛАМЫ:

Публикация научной статьи*
(объемом до 10 страниц) - **15 000 ТЕНГЕ**

Размещение рекламных
материалов на обложке - **70 349 ТЕНГЕ**

Размещение рекламных
материалов на внутренних страницах - **64 629 ТЕНГЕ**

Размещение рекламных
материалов в формате
социальной рекламы (коллаж) - **29 900 ТЕНГЕ**

Примечание: *за каждую страницу свыше 10 страниц,
доплата 1000 тенге за страницу

Ежемесячный журнал о рынке лекарственных средств и медицинских изделий

РГП на ПХВ «Национальный центр экспертизы лекарственных средств
и медицинских изделий» Комитета медицинского и фармацевтического контроля
Министерства здравоохранения Республики Казахстан

Редакционный совет

А.И. Гри-зодуб (Украина)
Д.В. Гринь-ко (Беларусь)
А.З. Зурди-нов (Кыргызстан)
Калиева Ш. С. (Казахстан)
И.Р. Кулма-гамбетов (Казахстан)
В.Н. Лок-шин (Казахстан)
М.К. Маме-дов (Азербайджан)
Т.С. Нурго-жин (Казахстан)
Д.А. Рождественский (Россия)
Д.А. Сычѐв (Россия)
Елена Л. Хараб (США)

Редакционная коллегия

Н.Т. Алдиярова
А.Е. Гуляев
П.Н. Дерябин
М.И. Дурманова
Х.И. Итжанова
Ж.А. Сатыбалдиева
З.Б. Сахипова
Е.Л. Степкина
А.У. Тулегенова

Адрес редакции:

050004, РК, г. Алматы,
пр. Абылай хана, 63, оф. 215,
тел.: +7 (727) 273 03 73,
+7 (747) 373 16 17 (WhatsApp).
E-mail: pharmkaz@dari.kz;
веб-ресурс: www.pharmkaz.kz.

Территория распространения

Казахстан, Россия, Украина,
Узбекистан, Кыргызстан,
Беларусь, Азербайджан,
Латвия, Литва,
Пакистан, Турция

Журнал зарегистрирован
Министерством культуры,
информации и общественного согласия
Республики Казахстан.

Свидетельство об учетной регистрации
№3719-Ж от 19.03.2003 г.

Контактные телефоны:

+7 (727) 273 03 73, +7 (747) 373 16 17.

Подписной индекс: 75888

Ответственность за рекламу несет рекламодатель.

Мнение редакции может не совпадать с мнением автора.

Перечень изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан для публикации основных результатов научной деятельности (приказ Комитета от 10.07.12 г., №1082), индексируется в РИНЦ (на платформе научной электронной библиотеки elibrary.ru).

В журнале используются фотоматериалы и изображения из открытых интернет источников.

СОДЕРЖАНИЕ

ФАРМАЦИЯ И КЛИНИЧЕСКАЯ ФАРМАКОЛОГИЯ

А.Я. Утепова, З.Н. Досумбекова. Ауыз қуысы шырышты қабығының герпестік зақымдануы бар науқастарды кешенді емдеуді ацикловир, медовир қолдану.....	4
А.М. Оспанова. Крем "Финотерб" при лечении грибковых заболеваний кожи.....	6
С.Ж. Серикбаева, Н.Ж. Орманов. Влияние гирудотерапии на вегетативные нарушения после перенесенной коронавирусной инфекции.....	8
А.Ю. Толстикова, С.З. Ешимбетова. Проблема зависимости от синтетических наркотиков и современные подходы к психофармакотерапии.....	12

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ

А.Нургалиева, А.Е. Ерлан, А.М. Бабашев, Г.Асан. Теоретические основы адаптации студентов К учебным нагрузкам посредством гипоксических тренировок.....	16
--	----

КЛИНИЧЕСКАЯ МЕДИЦИНА

С.З.Ешимбетова, А.Ю.Толстикова. Комплексное лечение резистентной формы шизофрении, преимущественно, с негативными симптомами.....	20
С.И. Ибрагимова, Г.А. Джунусбекова, Г.О. Нускабаева. Распространенность предиабета у лиц с ожирением.....	25
А.Г. Исаева, Л.Ш. Касенова, Л.Д. Бекжанова, А.М. Абдукалыков, З.М. Аташова, Н.М. Аскарлова. Проблемы сочетания туберкулеза органов дыхания с муковисцидозом.....	28
С.Ж. Серикбаева, Н.Ж. Орманов. Нейрореабилитация гирудотерапией когнитивных нарушений после перенесенной коронавирусной инфекции.....	31
Қ.Р. КҮНЕШОВ, Ш.М. СЕЙДИНОВ, Е.А. ПЕРНЕБЕКОВ. Новые технологии в лечение гидроцеле у взрослых и детей.....	36
Қ.Р. КҮНЕШОВ, Ш.М. СЕЙДИНОВ, Ж.И. БАЙТҰРСЫНОВ. Гидроцеле науқастарындағы склеротерапия.....	39
Е.Ғ. САРУАРОВ, Г.О. НУСКАБАЕВА, К.С. БАБАЕВА, К.С. ИДРИСОВ. Жүрек-қан тамыр ауруларын анықтау үшін қолданылатын негізгі шкалалардың қауіптілік көрсеткішін анықтаудағы сенімділігі.....	44
Р.С. Кузденбаева. Симптоматический эритроцитоз.....	46
С.Ж. Серикбаева, Г.С. Кайшибаева, Г.Б. Абасова. Влияние гирудотерапии на инсомнические нарушения после перенесенной коронавирусной инфекции.....	48

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЕ

- А.Я. Утепова, Ш.М. Атенова. Распространенность кариеса зубов у детей и проведение образовательной программы профилактики среди дошкольников и школьников младших классов..... 55
- Ә.Р. Жақсылық, Л.К. Көшербаева. Алғашқы медициналық-санитарлық көмек ұйымындағы орта медициналық персоналдың кадрлық әлеуетін жоспарлау..... 52
- К.Н. Дюсупова, Ж.Т. Уап, В.Б. Камхен. Состояние психического здоровья медицинских работников (на примере восточно-казахстанского областного специализированного медицинского центра)..... 58
- Г. Б. Нуралиев, А. А. Бабаева. Нужно ли развивать фито-рынок Казахстана?..... 62
- Ж.А. АМАНТАЕВА, Л.К. КОШЕРБАЕВА. Медициналық қ көмектің сапасын жетілдіру мақсатында алғашқы медициналық-санитарлық көмек ұйымдарында пациенттердің шағымдарын басқару..... 65

ОЦЕНКА ИЗДЕЛИЙ МЕДИЦИНСКОГО НАЗНАЧЕНИЯ И МЕДИЦИНСКОЙ ТЕХНИКИ

- А.Мынбай, У.С.Кемельбеков, А.Т.Олжабай. Исследование материалов защитного комплекта от особо опасных инфекций тип I-IV на пропускание атомосферных аэрозолей и пыли на анализаторе частиц и методом микроскопии..... 70

ТЕХНОЛОГИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА

- К.Г. Гафурова, К.К. Кожанова, Б.Г. Махатова, С.Е. Момбеков. Жоңғар сиырқұйрығын (*Verbascum Songaricum Schrenk*) дәрілік шикізат ретінде пайдалану перспективалары..... 78
- А.А. Анарбек, А.Т. Мамурова, Н.З. Ахтаева, С.Т. Назарбекова, А.Б. Ахметова, Л.Н. Киекбаева, Л.К. Бекбаева, А.С. Нурмаханова, А.С. Сейлхан, Н.М. Ибишева. *Ziziphora clinopodioides lam.* Перспективті дәрілік түрінің ерекшеліктері және таралуы..... 80
- А.Т. Мамурова, А.Т. Исаханова, О.Б. Тлеуберлина, Н.З. Ахтаева, А.Б. Ахметова, Л.Н. Киекбаева, Л.К. Бекбаева, А.С. Сейлхан, Б.Б. Осмонали, А.Ж. Темірбай. Қырғыз Алатауы өсімдік жамылғысында кездесетін дәрілік *Sarparis Spinosa L.* (с. *Herbacea Willd.*) Өсімдігінің морфологиялық және экологиялық ерекшеліктері..... 83
- Г.Б. Әбілжан, Қ.Қ. Қожанова, С.Е. Момбеков. Түктесін сіркеағаш (*Rhus Typhina L.*) Өсімдігінен сұйық экстракт алу технологиясы..... 87

ЮБИЛЕЙ

- Профессору Алме Боранбековне Шукирбековой – 60!..... 90

11 Abhiteja Konda, Abhinav Prakash, Gregory A. Moss, Michael Schmoltd, Gregory D. Grant, and Supratik Guha., Aerosol Filtration Efficiency of Common Fabrics Used in Respiratory Cloth Masks. ACS Nano 2020, 14, 5, 6339–6347. Publication Date: April 24, 2020. <https://doi.org/10.1021/acsnano.0c03252>.
 12 Michael A. Hill, 1 Terence A. Ghee, 2 Jonathan Kaufman, 3 and Suresh Dhaniyala 1. Investigation of Aerosol Penetration Through Individual Protective Equipment in Elevated Wind Conditions. Aerosol Science and Technology, 47:705–713, 2013. Copyright © American Association for Aerosol Research. ISSN: 0278-6826 print / 1521-7388 online.

У.С. Кемельбеков¹, А.Т. Олжабай², А. Мыңбай³

¹ ЖШС «GREEN CROSS ECO (ГРИН КРОСС ЭКО)», Шымкент қ.

² ЖШС «Экофарм Интернейшнл», Шымкент қ.

³ ЖШС «ЭКО-ФАРМ», Шымкент қ.

U.S. Kemelbekov¹, A.T. Olzhabay², A. Myngbay PhD³

¹ "GREEN CROSS ECO (GREEN CROSS ECO)" LLP, Shymkent

² "Ecofarm International" LLP, Shymkent

³ "ECO-PHARM" LLP, Shymkent

I-IV ТИПТЕГІ АСА ҚӘУІПТІ ИНФЕКЦИЯҒА ҚАРСЫ ҚОРҒАНЫС ЖИЫНТЫҚТАРЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫНАН АТМОСФЕРАЛЫҚ АЭРОЗОЛЬДІҢ ЖӘНЕ ШАҢНЫҢ БӨЛШЕКТЕРІНІҢ ӨТУІН МИКРОСКОПИЯЛЫҚ ЖӘНЕ БӨЛШЕКТЕРДІ АНАЛИЗДЕУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ЗЕРТТЕУ

Түйін: Бұл зерттеу жұмысы ауадағы аэрозольды бөлшектердің жеке басты қорғау құралдарының материалдарынан (мата немесе мата емес) өтуін негізге ала отырып микроскоп және бөлшектерді зерттеу анализаторы арқылы микробтың өтуін ГОСТ 12.4.258—2014 (EN 14605:2005) және EN 14126:2003., КО ТР 019/2011 Жеке бас қорғаныс құралдарының қауіпсіздігі туралы Кеңендік одақ комиссиясының 2011 жылғы 9 желтоқсан 878 шешіміне, сонымен қатар Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 25 ақпандағы № 131 "Инфекциялық аурулардың (обаның, тырысқақтың) алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы бұйрығына және де Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 8 қыркүйектегі № 684 "Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы бұйрығына сәйкес анықтаудың тиімді әдісін жасауға бағытталған.

Түйінді сөздер: қорғаныс жиынтығы, I-IV топтағы патогенді микроорганизм, жеке басты қорғау құралдары, аэрозольді бөлшектерді зерттеу әдістері, кеуектің көлемі, микроскопия.

УДК: 615.322.076.011: 633.861.9

К.Г. ГАФУРОВА, К.К. КОЖАНОВА, Б.Г. МАХАТОВА, С.Е. МОМБЕКОВ

С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университеті КеАҚ

ЖОҒАР СИЫРҚҰЙРЫҒЫН (*VERBASCUM SONGARICUM SCHRENK*) ДӘРІЛІК ШИКІЗАТ РЕТІНДЕ ПАЙДАЛАНУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Түйін: Бұл мақалада жоғар сиырқұйрығының (*Verbascum songaricum Schrenk*) химиялық және емдік қасиеттері туралы жалпы мағлұматтар сипатталған. Жоғар сиырқұйрығының (*Verbascum songaricum Schrenk*) дәрілік өсімдік шикізаты ретінде зерттеудің болашағы мен өзектілігі туралы жазылған.

Түйінді сөздер: жоғар сиырқұйрық, экстракт, өсімдік шикізаты, сипаттама, биологиялық активті заттар.

Кіріспе. Еліміздің табиғаты ерекше және алуан түрлі флораға бай. Республиканың кең аумағында ғылым мен практика үшін өте құнды өзіндік «тірі табиғат қоймалары» көп кездеседі. Қазақстанның аумағы ғасырлар бойы дәстүрлі медицинада қолданып, бірақ ресми медицинада орнын таппаған көптеген дәрілік өсімдік шөптердің зор қорларына ие.

INVESTIGATION OF MATERIALS OF A PROTECTIVE KIT AGAINST ESPECIALLY DANGEROUS INFECTIONS OF TYPE I-IV FOR THE TRANSMISSION OF ATMOSPHERIC AEROSOLS AND DUST ON A PARTICLE ANALYZER AND BY MICROSCOPY

Resume: This research work is devoted to the development of an optimal method for determining microbial permeability through materials (woven and non-woven) of personal protective equipment based on the determination of the permeability of atmospheric air aerosol particles by microscopy and particle analysis methods for compliance with the established requirements of GOST 12.4.258-2014 (EN 14605: 2005) and EN14126: 2003., TR CU 019/2011 On the safety of personal protective equipment approved by the Decision of the Commission of the Customs Union No. 878 dated December 9, 2011, as well as sanitary regulations No. 131 dated February 25, 2015 "Sanitary and epidemiological requirements for the organization and implementation of sanitary -anti-epidemic (preventive) measures to prevent infectious diseases (plague, cholera) "approved by order of the Minister of National Economy of the Republic of Kazakhstan, and No. 684 of September 8, 2017" Sanitary and epidemiological requirements for laboratories using potentially hazardous chemical and biological substances "Approved by order Minister of Health of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: protective kit, microorganisms of I-IV pathogenicity groups, personal protective equipment, analysis of aerosol particles, pore size, microscopy.

Олардың бірі бірнеше ғасыр бойы түрлі елдердің халық медицинасында қабынуға қарсы, жөтелге қарсы, микробқа қарсы, антиоксидантты және жара жазатын құрал ретінде қолданылып келген Scrophulariaceae тұқымдасының өкілі Жоғар сиырқұйрық (*Verbascum songaricum Schrenk*) болып табылады.

Сурет 1 - Жоңғар сиырқұйрығы (*Verbascum songaricum* Schrenk)

Зерттеу материалдары мен әдістері. Зерттеу жұмысы дәрілік өсімдік шикізатының әдеби шолуды негізге ала отырып ғалымдардың еңбектері жазылған. Сонымен қатар Жоңғар сиырқұйрығы Қазақстан жерінде өсетіндіктен аз зерттелген дәрілік өсімдік шикізаты болып табылады. Жоңғар сиырқұйрық (*Verbascum songaricum* Schrenk) - терең тамырлы екі жылдық өсімдік. Сабағының (негізіндегі) жапырақтары ұзын болып, ұзындығы 10-40 см, ішінде жапырақшасы орналасады. Сабақтарының жапырақтары эллиптикалық-лансолатты, төмен орналасқан, біртіндеп сабаққа дейін төмендейді, тармақталған түктермен тығыз жабылған [1]. Жапырақтар орналасу жүйесі жауған жаңбыр суының тамырға бағытталуы үшін жоғарыда кіші жапырақтар, ал төменде үлкен жапырақтар болатындай етіп орналасқан. Бұлай орналасуы маңызды, өйткені жоңғар сиырқұйрық негізінен құрғақ топырақтарда өседі. Қорғаныш қабаты ретінде әрекет ететін жұлдыз тәрізді тармақталған түктер, осылайша ылғалдыз жоғалуын азайтады, сонымен қатар қорғауды қамтамасыз етеді. Олар қозғалатын жәндіктердің шабуылына жол бермейді, кез-келген жайылымдық жануарлардың шабуылында олардың шырышты қабығын қатты тітіркендіреді. Түкшелері тек жапырақтармен ғана шектелмейді, сонымен қатар бүкіл өсімдік ақшыл немесе сұр болып көрінуі үшін сабақтың барлық бөліктерін королламен сыртын жабады.

Жоңғар сиырқұйрық Еуропа мен Азияда кең таралған. Ол Солтүстік Америкаға дәрілік шөп ретінде бірнеше рет әкелінген болуы мүмкін. Ол 1700 жылдардың ортасында Вирджинияға балықтың уы ретінде енгізілді және тез пайдаланыла бастады [2]. Ежелгі адамдар бұл өсімдіктерді тыныс алу органдарының ауруларын емдеу үшін қолданған. Дәрігерлер оны жөтелді емдеу үшін қолданды, ал еуропалық иммигранттар бұл өсімдіктерді Америкаға әкелді, өйткені бұл жөтел, суық тию, тонзиллалардың қабынуы, диарея, геморрой және зәр шығару жолдарының инфекциясы үшін пайдалы болды.

Тарихи тұрғыдан жоңғар сиырқұйрығы тыныс алу жолдары үшін дәрі ретінде, әсіресе бронхтың бітелуімен тітіркендіретін жөтелдерде кең қолданылған [3].

Жоңғар сиырқұйрық жапырақтары мен гүлдері қақырық түсіру және седативті қасиеттерге ие, шөппен емдеушілер оларды бронхит, құрғақ жөтел, көкжөтел, туберкулез, астма сияқты тыныс алу органдарының ауруларын емдеуде қолданды [4]. Гүлдері төмен диуретикалық белсенділікке ие, сонымен қатар зәр шығару каналдарына тыныштандыратын және қабынуға қарсы әсері бар. Жапырақтары да диуретикалық, олар зәр шығару жүйесінің қабынуын азайтуға көмектеседі және зәрдегі қышқылдың тітіркендіргіш әсеріне қарсы тұрады. Шөптері туралы кей-

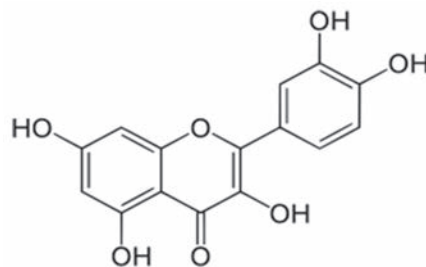
бір ақпарат көздері терапевтік қолдануды пневмония мен астмаға дейін кеңейтеді.

Жапырақтары, тамырлары мен гүлдері сонымен қатар анальгетикалық, антисептикалық, антиспазматикалық, тұтқыр, жұмсартқыш, седативті, анальгетикалық, антигистамин, қатерлі ісікке қарсы, антиоксидантты, вирусқа қарсы, бактериостатикалық, кардиодепрессантты, фунгицидті, гипнозды және седативті әсерге ие [5]. Зәйтүн майындағы тұндырып алынған жоңғар сиырқұйрық гүлдерінің майы, күн сәулесінің ұзақ әсерінен бітелген бөтелкеде сақтағаннан кейін немесе оны оттың жанында бірнеше күн ұстағаннан кейін Германияның ауылдық округтерінде ісіну және шырышты қабықтың басқа қабынуы, сондай-ақ аяз мен көгеру үшін жергілікті аппликатор ретінде қолданылды.

Жоңғар сиырқұйрық майы құлақтың ауыруы мен сыртқы құлақтың және оның арналарының экземасы үшін ұсынылады. Сондай-ақ, жоңғар сиырқұйрық майы патогендік микробтардың жойғышы болып табылады. 21 күн ішінде зәйтүн майына малынған жоңғар сиырқұйрық жаңа гүлдері бактерицидтік әсерге ие екендігі белгілі [6] Жоңғар сиырқұйрығының сапалық құрамы мен сандық құрамына әртүрлі зерттеулер жүргізіліп, құрамы әртүрлі ББЗ заттарға өте бай екені анықталды:

- флавоноидтар соның ішінде кверцетин (0.91±0.03%)
  - фенол карбон қышқылдары (1.63-0.05)
  - оксикорикалық қышқылдар (0.68 = 0.08
  - фенолды қосылыстар (3.95±0.11), оның ішінде кофе қышқылы (0.11%), лютеолин (0.200), апигенин (0.07%), актеозид (0.5%).
- Биологиялық белсенді заттардың жинақталу динамикасын зерттеу жоңғар сиырқұйрық гүлдерін дәрілік өсімдік материалы ретінде қолданудың орындылығын анықтады.

Қақырық түсіру қасиеті - бұл сұйықтық өндірісін ынталандыратын сапониндердің нәтижесі. Қабынуға қарсы қасиеттері қабынуды төмендететін флавоноидтардың иридоидты гликозидтерімен байланысты. Жоңғар сиырқұйрық өзінің сапониндерінің қақырық түсіру әсерін және шырышты тыныштандыратын әсерін біріктіреді. Бұл оны жөтелді, бронхитті, астма мен көкжөтелді емдеуге арналған ең пайдалы шөпке айналдырады.

Сурет 2 – Жоңғар сиырқұйрық құрамындағы кверцетиннің химиялық құрылымы

Қорытынды:

Бүгінгі күні жоңғар сиырқұйрық өсімдік шикізатының биологиялық белсенді заттарға бай болуына байланысты, дәрілік өсімдік шикізат ретінде пайдасы зор.

Бұл орайда жоңғар сиырқұйрық химиялық және емдік қасиетін бағалайтын тұтынушылар саны көп болатыны анық. Сондықтан жоңғар сиырқұйрық өсімдік шикізаты ретінде өндіріске енгізілуі маңызды. Жоңғар сиырқұйрық құрамы флавоноидтарға бай болғандықтан, бұл қазіргі уақытта иммунитетті көтеру және сақтау үшін маңызды фактор болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Makbul S., Kantemir A., Turkmen Z., Beyazoglu O. Morphological and anatomical features of *Verbascum alyssifolium* Bolss. and *Verbascum calycosum* Hausskn. Ex Murb. (Scrophulariaceae). // *Herbal Journal System Botanic.* - 2008. - Vol.15. – P. 125-140
- 2 Valverde P.L., Fornoni J., Nunez-Farfan J. Defensive role of leaf trichomes in resistance to herbivorous insects in *Datura stramonium* // *J Evol Biol.* - 2001. – Vol.14. – P. 424-432.
- 3 Hoffman D. *Medical herbalism: the science and practice of herbal medicine.* Rochester: Healing Arts Press, 2003. – 666 p.
- 4 Лавренова Г.В. Онипко В.Д. Тысячи золотых рецептов народной медицины. - Спб. Издательский дом «Нева», 2004. - 352с.
- 5 Sezik E., Yeşilada E., Honda G., Takaishi Y., Takeda Y., Tanaka T. Traditional medicine in Turkey X Folk medicine in Central Anatolia // *J. Ethnopharmacol.* - 2001. - Vol. 75, № 2-3. - P.95-115.
- 6 Yarnell E. *Medicinal Herbs for Otitis Media.* Alternative & Therapies // Mary Ann Liebert, Inc. Publishers. - 1997. - Vol.3, №5, - P.350-54.

К.Г. Гафурова, К.К. Кожанова, Б.Г. Махатова,
С.Е. Момбеков

НАО «Казахский Национальный Медицинский университет имени С.Д.Асфендиярова»

K.G. Gafurova, K.K. Kozhanova, B.G. Makhatova,
S.E. Mombekov

NJSC S. D. Asfendiyarov Kazakh National Medical University

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЖУНГАРСКОГО КОРОВЯКА (*VERBASCUM SONGARICUM SCHRENK*) В КАЧЕСТВЕ ЛЕКАРСТВЕННОГО СЫРЬЯ

Резюме: В этой статье представлена общая информация о химических и лечебных свойствах коровяка джунгарского (*Verbascum songaricum Schrenk*). Написано о перспективности и актуальности изучения коровяка джунгарского (*Verbascum songaricum Schrenk*) как лекарственного растительного сырья.
Ключевые слова: Коровяк джунгарский, экстракт, растительное сырье, описание, биологически активные вещества.

PROSPECTS FOR THE USE OF JUNGAR MULLEIN (*VERBASCUM SONGARICUM SCHRENK*) AS A MEDICINAL RAW MATERIAL

Resume: This article provides general information on the chemical and medicinal properties of the Djungarian mullein (*Verbascum songaricum Schrenk*). It is written about the prospects and relevance of the study of the Djungarian mullein (*Verbascum songaricum Schrenk*) as a medicinal plant material.
Keywords: Jungar mullein, extract, vegetable raw materials, description, biologically active substances.

ӨОЖ 582.5/9

А.А. АНАРБЕК¹, А.Т. МАМУРОВА¹, Н.З. АХТАЕВА¹, С.Т. НАЗАРБЕКОВА¹, А.Б. АХМЕТОВА¹, Л.Н. КИЕКБАЕВА², БЕКБАЕВА Л.К.³, А.С. НУРМАХАНОВА⁴, СЕЙЛХАН А.С., Н.М. ИБИШЕВА¹

¹Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан.

² Қазақстан – Ресей медициналық университеті, Алматы, Қазақстан.

³С.Д. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық Университеті, Алматы, Қазақстан.

⁴Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық Университеті (e-mail: anarbekaizada@gmail.com)

ZIZIPHORA CLINOPODIOIDES LAM. ПЕРСПЕКТИВТІ ДӘРІЛІК ТҮРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ТАРАЛУЫ

Қазіргі уақытта әртүрлі ауруларды емдеу және алдын-алу үшін фитопрепараттарды көңінен қолдану үрдісі байқалады. Бұл шөптік дәрі-дәрмектер немесе фитопрепараттар, әдетте, жоғары терапиялық белсенділік пен салыстырмалы қауіпсіздікті біріктіретіндігіне байланысты. Мақалада *Ziziphora clinopodioides* Lam түрінің таралу аймақтары, ботаникалық сипаттамалары, эколого-фитоценодикалық ерекшеліктері және түрдің химиялық құрамы сипатталады.

Түйін сөздер: *Ziziphora clinopodioides* Lam., дәрілік өсімдік, биоаулантүрлілік, фитоценодикалық, ботаника.

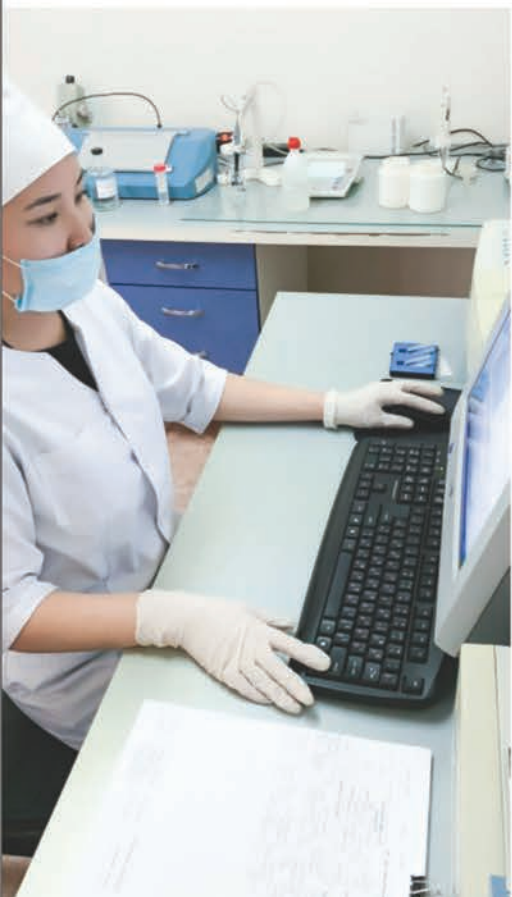
Кіріспе. Бүгінгі күні Қазақстан Республикасын дамытудың басым бағыттарының бірі отандық шикізат негізінде фитопрепараттар өндіру есебінен фармацевтикалық индустрияның ассортиментін кеңейту болып табылады. Бұл міндетті шешу жеткілікті жаңартылатын өнеркәсіптік қорлары бар ҚР табиғи шикізаты негізінде ғылыми әзірлемелерді практикаға енгізу жолымен мүмкін болады. Қолданылуы тек халық медицинасымен шектелген аз зерттелген өсімдіктерге *Ziziphora clinopodioides* және *Ziziphora Bungeana* жатады. Бұл түрлер кардиологиялық, гипотензиялық, ауырсынуды басатын, тыныштандыратын және жараны басатын

құрал ретінде қолданылады. Отандық ғалымдар Ф. Д. Жұмағалиева, А. А. Бимурзаев дәрілік өсімдікті фармацевтикалық практикаға енгізу әрекеттері белгілі [1]. Алайда, бұл түрлер бүгінгі күнге дейін ресми дәрілік зат ретінде статусы жоқ болып табылады және ҚР МФ қосылмаған. Сондықтан, ҚР фармацевтика өнеркәсібінің отандық шикізат негізінде фитопрепараттарға қажеттілігін ескере отырып, *Ziziphora clinopodioides* және *Ziziphora Bungeana* шикізатын жүйелі зерттеу және фармакопеяның қазіргі заманғы тиісті талаптарына сәйкес оның негізінде сапалы, қауіпсіз және тиімді дәрілік заттарды әзірлеу өзекті болып та-

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ЦЕНТР ЭКСПЕРТИЗЫ**
лекарственных средств и медицинских изделий

ФАРМАЦИЯ
КАЗАХСТАНА